

- адміністрування податків і зборів [Електронний ресурс] : Закон України № 5519-17 від 06.12.2012. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5519-17>. – Назва з екрана.
2. Український фондовий ринок у 2011 році [Електронний ресурс] : Звіт НКЦПФР. – Режим доступу: http://www.nssmc.gov.ua/user_files/content/58/1340015412.pdf. – Назва з екрана.
 3. Максимчук Н. ПФТС возглавил Игорь Селецкий / Максимчук Н. // Коммерсантъ. Украина. – 04.02.2013. – № 16.
 4. Національний банк України. ОВДП, які знаходяться в обігу, за сумою основного боргу, щодня, 01.07.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/files/vtor_rin.xls. – Назва з екрана.
 5. Інформаційна довідка щодо розвитку фондового ринку України протягом січня – лютого 2013 року» [Електронний ресурс] / Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку : [офіц. веб-сайт]. – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua/images/icon-pdf.png>. – Назва з екрана.
 6. «Перспектива» не намерена внедрять институт маркет-мейкерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bin.ua/news/finance/finances/134427-perspektiva-ne-namerena-vnedryat-institut-market.html>. – Назва з екрана.
 7. Підсумки торгів ФК ПФТС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pfts.com/uk/trade-results>. – Назва з екрана.
 8. <http://www.pfts.com/uk/trade-results>. – Назва з екрана.
 9. Результати торгів ФК Перспектива [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fbp.com.ua/Trade/CommonRate.aspx>. – Назва з екрана.

УДК 330.341.1

ПРОЦЕС ПОДОЛАННЯ ТРУДНОЩІВ СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙ

З. В. Юринець, кандидат економічних наук

Важливим чинником успішної конкурентної діяльності підприємства є його спроможність і ефективність втілення інновацій. У зв'язку з наданням підприємствам самостійності у формуванні власної системи інноваційного менеджменту, підвищився рівень складності управління їхньою ефективністю. Щоб підняти ефективність інноваційної діяльності, потрібно поглиблено дослідити структуру і характер дії перешкод такій діяльності. Щоб зрозуміти ці аспекти, необхідно провести типологію явищ, подій і ситуацій, що перешкоджають процесу створення інновацій, упровадження значних змін у розв'язанні проблемних ситуацій, що склались на вітчизняних підприємствах [2, с. 31–38].

Вагомий науковий внесок у дослідження проблем створення інновацій у сучасних умовах розвитку економіки України зробили: Ю. М. Бажал, В. І. Вернадський, Н. Д. Кон-

дратьєв, С. І. Кравченко, Н. В. Краснокутська, О. Є. Кузьмін, П. Т. Савлук, Д. М. Черваньов, П. Н. Завлін, В. Г. Мединський, Р. А. Фатхутдінов, І. Ансоф, Б. Санто, М. Портер, А. Томпсон, Й. Шумпетер та ін. Проте й наразі актуальними залишаються питання дослідження перешкод створення інноваційної продукції, зокрема явищ, подій і ситуацій, які ці перешкоди зумовлюють.

Цілі статті полягають в аналізі перешкод створення інновацій в організаціях, здійсненні класифікації явищ, подій і ситуацій, які породжують перешкоди на шляху втілення інновацій і запропонувати модель процесу трансформації труднощів створення інновацій, використання якої дасть змогу менеджерам виробити рекомендації для покращення інноваційного процесу.

Перешкоди – це прояв негативних внутрішніх і зовнішніх впливів, які стають на заваді

створення і впровадження інновацій. До таких впливів відносять ситуації, явища, події [3].

Ситуація – це множина підвладних подій, набір обставин, у які не можна потрапити або з яких не можемо вийти, не створивши чи не змінивши їх за допомогою деякого набору дій. Подія – зміна властивостей об'єкта, взаємодія між об'єктами, утворення нового об'єкта або

знищення існуючого об'єкта. Будь-які зміни, що відбуваються у середовищі, називають явищами.

Явища, події та ситуації, що породжують перешкоди інноваціям, уможливають загрози створення інноваційних розробок можна класифікувати залежно від засобів і способів управління ними (табл.):

Таблиця

Класифікація явищ, подій і ситуацій залежно від засобів і способів управління ними

Класифікаційна ознака	Види ситуацій, подій і явищ, що уможливають загрози створення інноваційних розробок
1. За рівнем управлінського впливу на інноваційний процес	<ul style="list-style-type: none"> • Керовані, які піддаються змінам, використовуючи певні впливи. • Некеровані, напрямок і характер яких неможливо змінити у результаті управлінського впливу
2. За масштабом охоплення інноваційного процесу	<ul style="list-style-type: none"> • Часткові (охоплюють окремі частини організації, задіяних в інноваційному процесі). • Системні (охоплюють усю організацію).
3. За рівнем значимості наслідків	<ul style="list-style-type: none"> • Легкі, коли перебіг явищ, подій і ситуацій, що породжують перешкоди інноваціям, є послідовним і необтяжливим, їх можна передбачити, тобто ними легко керувати. • Глибокі, коли перебіг є складним і нерівномірним, що породжує загострення проблем і протиріч, а часто призводить до руйнування структур соціально-економічної системи організації
4. За тематикою явищ, подій і ситуацій, що породжують перешкоди інноваціям	<ul style="list-style-type: none"> • Зовнішні, які обумовлюються умовами життя і діяльністю людини, політичною ситуацією в країні, станом зовнішнього середовища тощо. • Внутрішні (організаційні; економічні; технологічні; психологічні)
5. За характером перебігу явищ, подій і ситуацій, що породжують перешкоди	<ul style="list-style-type: none"> • Явні, що є помітними і легко виявляються. • Приховані, коли перебіг відбувається відносно непомітно, а наслідки є небезпечними
6. За тривалістю таких явищ, подій і ситуацій	<ul style="list-style-type: none"> • Короткочасні. • Тривалі

Керований процес подолання чи запобігання явищ, подій чи ситуацій, що породжують перешкоди інноваціям, відповідає цілям організації і відповідає об'єктивним тенденціям її розвитку, характеризує процес інноваційного менеджменту організації. Перебіг некерованих явищ, подій або ситуацій, що породжують перешкоди інноваціям, здійснюється за власними законами та призводить до незворотних наслідків аж до можливої загибелі організації.

Особливістю групи, що класифікується згідно з масштабом охоплення інноваційного процесу, є те, що явища, події чи ситуації, які породжують перешкоди інноваціям, із часткових можуть перетворитися в системні, звідси можна зробити висновок, що всі елементи системи (підприємства) взаємодіють.

Узагалі всі явища, події та ситуації, що породжують перешкоди інноваціям на підприєм-

ствах, можна поділити на локальні, глобальні (стратегічні) і ті, які ведуть до припинення або навіть згорання будь-якої інноваційної діяльності.

За тематикою явищ, подій і ситуацій, що породжують перешкоди інноваціям, є:

- зовнішні, які зумовлюються умовами життя і діяльністю людини, політичною ситуацією в країні, станом зовнішнього середовища, екологічними проблемами;
- внутрішні, які, в свою чергу, можна поділити на:

а) організаційні стосуються розподілу та інтеграції діяльності, функцій, регламентації діяльності окремих підрозділів, зазвичай характеризуються загостренням виробничих відносин, ділових конфліктів. Такі явища, події і ситуації є добре керованими і це не вимагає великих ресурсних витрат;

б) економічні відображають гострі протиріччя у стані економіки підприємства. Це кризи фінансової системи та фінансової спроможності організації, виробництва і реалізації товару, взаємовідносин економічних агентів тощо;

в) технологічні – такі явища, події чи ситуації, що породжують перешкоди інноваціям, виникають як кризи нових технологічних ідей в умовах вираженої потреби у нових технологіях;

г) психологічні проявляються у вигляді стресу, незадоволеності роботою, соціальним станом. Такий тип явищ, подій і ситуацій, що породжують перешкоди інноваціям, добре піддаються профілактиці та попередженню.

Явища, події та ситуації, що породжують загрози створення інноваційних розробок, варто розрізняти за сферами, в яких вони являють загрозу для підприємства. Наприклад, варто виділити втрату ліквідності (реальну втрату платоспроможності), втрату успіху (негативне відхилення фінансових показників від запланованих) і втрату стратегії. Зазначене потрібно діагностувати, якщо відбуваються збої у розвитку підприємства, знижується потенціал успіху та послаблюються конкурентні переваги.

Залежно від прихованих можливостей підприємства пропонується розглядати явища, події та ситуації, що породжують загрози створення інноваційних розробок, у такій послідовності: потенційна загроза – прихована загроза – реальна загроза.

На наш погляд, до важливих параметрів, що описують явища, події та ситуації, які породжують загрози створення інноваційних розробок, треба віднести:

- вид явища, події чи ситуації, як показник, що характеризує вражені сфери та напрями діяльності;
- масштаб явища, події чи ситуації, як показник рівня їх системності;
- фазу (стадію), як показник, що характеризує розгортання явища, події чи ситуації в часі;
- гострота явища, події чи ситуації, як показник, що характеризує ступінь загрози створення інноваційної розробки.

Залежно від ступеня втрати стійкості підприємством можна виділити такі види загроз створення інновацій:

1) криза, що являє собою м'яку втрату стійкості та свідчить про необхідність оновлення чи модернізації стратегічного потенціалу підприємства;

2) критична ситуація, що характеризується здатністю до адаптації, тобто можливістю досягнення зовнішньої та внутрішньої гнучкості;

3) катастрофа, тобто жорстка втрата стійкості, що зумовлює необхідність зміни парадигми бізнесу з метою уникнення банкрутства.

Залежно від причин, що суттєво вплинули на виникнення загроз інноваційній діяльності, розрізняють:

- стратегічні загрози, зумовлених помилковими рішеннями вищого керівництва стосовно стратегічних перспектив діяльності. Вони характеризуються руйнуванням потенціалу розвитку та бракуванням факторів успіху підприємства;
- загроза в одержанні результатів, яка полягає у неможливості забезпечення створення інновації, що віддзеркалюється в негативній динаміці показників ефективності діяльності підприємства;
- загроза ліквідності, яка характеризується неможливістю або значно обмеженими можливостями підприємства щодо розрахунків за зобов'язаннями інноваційного забезпечення;
- економічне банкрутство, що являє собою експертний висновок щодо неможливості підприємства виконати зовнішні зобов'язання із забезпечення інноваційної діяльності.

Між наведеними видами загроз існують тісні причинно-наслідкові зв'язки: стратегічна загроза зумовлює виникнення загрози результатів, яка, в свою чергу, може спричинити неплатоспроможність підприємства.

Загальну модель розгортання явищ, подій і ситуацій, які становлять загрозу створення інновацій, можна подати так (рис.).

1. Етап початку труднощів проведення робіт щодо створення інноваційного продукту – організація перебуває в зоні ризику.

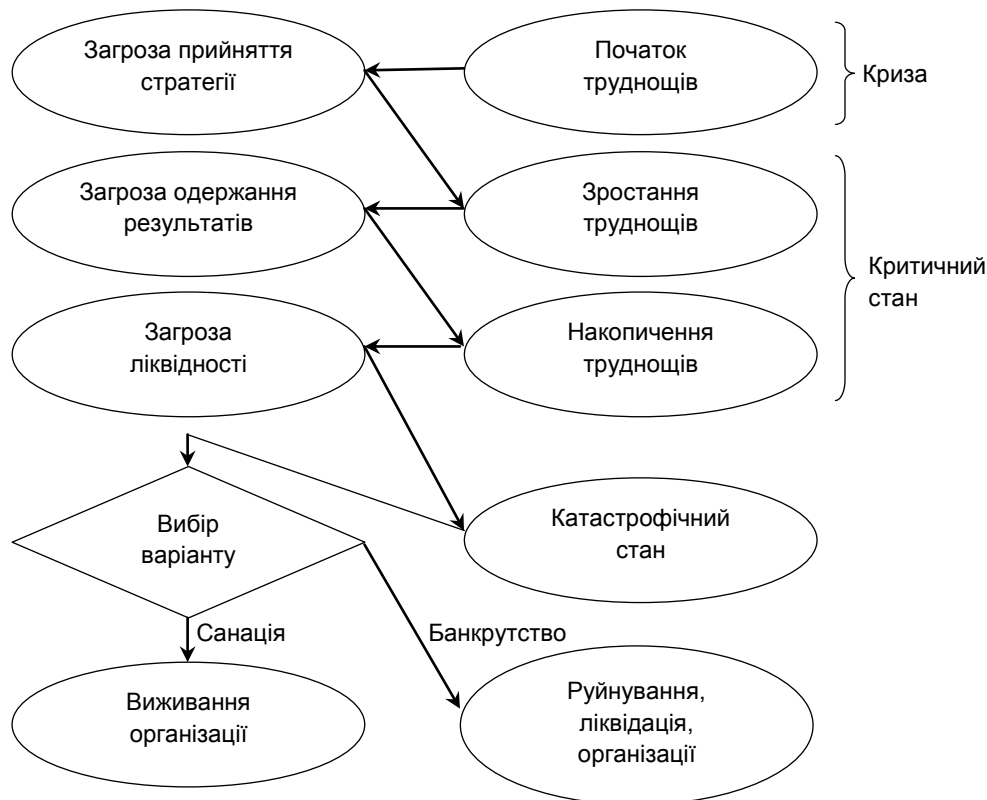

Рис. Модель процесу подолання труднощів, які становлять загрозу створення інновацій

Видатки можуть перевищувати очікуваний прибуток. Організації бракує обігових коштів, крок за кроком наближається до дефіциту балансу (перевищення пасивів над активами) [1, с. 78–89]. На цьому етапі найбільше відчувається некомпетентність менеджменту організації і виникає загроза стратегії її інноваційного розвитку.

2. Етап поступового зростання (розвитку) труднощів проведення робіт щодо створення інноваційного продукту – проміжний стан, коли вибірково гальмуються роботи над деякими інноваційними проектами (темами), сповільнюються темпи їх виконання. Глибина загроз невпинно збільшується, охоплюючи окремі підрозділи та види інноваційної діяльності організації. Характеризується недостатністю матеріалів, економією ресурсів, призупиненням поставок за кредит, усе частішають проблеми з якістю виконання робіт і заборгованістю по заробітній платі, виникає загроза одержання запланованих результатів.

3. Етап накопичення труднощів проведення робіт щодо створення інноваційного продук-

ту – стан, коли згортають інноваційний процес. Загрози переходять у кризу інноваційного процесу, охоплюючи всі підрозділи і види діяльності організації. Характеризується припиненням ресурсних і матеріальних поставок, фінансування, виплатою заробітної плати. Виникає загроза ліквідності організації.

4. Завершальним етапом розвитку труднощів проведення робіт щодо створення інноваційного продукту – катастрофічний стан. Організація перебуває в стані динамічного хаосу, всі інноваційні роботи згортаються. Дефіцит балансу призводить до втрати платоспроможності. Якщо ще можна застосувати санацію, і вона буде ефективною, то організація ще має шанс вижити, якщо ні, то її слід ліквідувати.

Підбиваючи підсумок, варто відзначити формування просторової структури явищ, подій і ситуацій, що зазвичай є загрозами для створення нововведень: слаба стикованість факторів виробництва; розірваність ділових зв'язків; недосконалість розподілу ресурсів; недосконалість інформаційно-аналітичної системи; нерозвиненість системи ухвалення рі-

шень; відсталість управлінських комунікацій; нівелювання бренду.

Специфіка управління організацією в умовах усунення явищ, подій і ситуацій, які можуть становити загрози створенню інновацій, і подолання наслідків впливу перешкод складається з необхідності використання таких методів і підходів до управління, які значно відрізняються від управління в звичайних умовах. Гостроту впливу перешкод можна і потрібно істотно знизити, якщо враховувати їхні особливості та вчасно розпізнавати їх виникнення. А це, природно, досягається за допомогою досконалої системи управління інноваційною діяльністю організації, що є органічною складовою системи управління організацією загалом. Будь-яке управління організацією має бути ефективним, побудованим на врахуванні ймовірності та небезпеки виникнення явищ, подій і ситуацій, що можуть становити загрози інноваційній діяльності.

Під впливом зростаючої внутрішньої і зовнішньої конкуренції інновації стають найважливішим елементом менеджменту в компанії, на підприємстві. Нові ідеї та продукти, прогресивні технології, управлінські й організаційні рішення дедалі більшою мірою визначають успіх підприємницької діяльності, забезпечують виживання і фінансову стабільність ком-

панії. Проведені дослідження засвідчують важливість вивчення і розуміння явищ, подій, ситуацій, що породжують перешкоди інноваціям для проведення дій на підприємстві для своєчасного їх усунення. Запропонована класифікація явищ, подій і ситуацій, залежно від засобів і способів управління ними, дає змогу менеджерам сформувати шлях вибору ефективної інноваційної стратегії й здійснити організацію відповідного інноваційного процесу. Простежування дій на підприємстві згідно із запропонованою моделі процесу подолання труднощів, які становлять загрозу створення інновацій, визначатиметься успіх підприємницької діяльності та забезпечуватиме виживання та фінансову стабільність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антикризисное управление : учебник / под ред. Э. М. Короткова. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 432 с.
2. Юринець З. В. Інноваційно-інвестиційний менеджмент / З. В. Юринець, Л. Й. Гнилянська. – Львів : СПОЛОМ, 2011. – 136 с.
3. Юринець З. Дослідження перешкод створення інноваційної продукції / З. Юринець // Формування ринкової економіки в Україні. – 2012. – Вип. 28. – С. 197–200.

УДК 911.3:008

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ КРАЇН СВІТУ МЕТОДОМ КЛАСТЕРНОГО АНАЛІЗУ

П. В. Шуканов, кандидат географічних наук

В умовах розвитку глобалізаційних процесів особлива увага приділяється посиленню взаємозалежностей між різними країнами світу. Тому в суспільно-географічних дослідженнях актуальним є питання про необхідність систематизації національних економік з метою виявлення можливих варіантів їх подальшого розвитку. Перспективи трансформації світового господарства пов'язані з

проявом міжнародної економічної інтеграції як сукупності проміжних етапів глобалізації. Для вияву відносно однорідних регіонів світу доцільно здійснити соціально-економічну диференціацію всіх держав геосфери.

Найважливіші особливості та закономірності формування інтеграційних структур свідчать про прагнення багатьох країн об'єднуватись і створювати міжнародні ма-